

Nə qədər ki Azərbaycan var, Heydər Əliyev ürəklərdə yaşayacaq

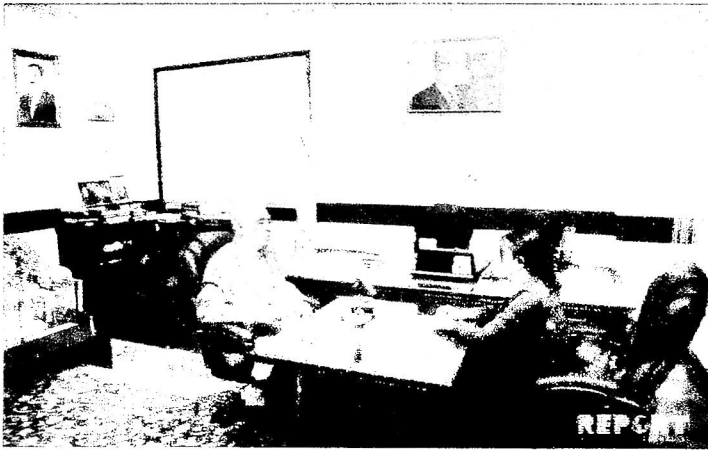
- Etdir itajellim, 15 iyun -
Atili Qurtuluş Günü münasibətilə bu bayramın səbəbkar ümummilli lider Heydər Əliyev yaxından tanıyan bir insan kimi fikirlərinizi, xatirələrinizi oxucularımızla bölüşməyinizi istədik. Heydər Əliyevlə ilk tanışlığınızı necə xatırlayırsınız?

- Ulu Öndəri hələ 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi olarkən tanıyırıdim. Gənc yaşlarımdan Heydər Əliyev sevən insan olmuşam, danışıq, qəbülliyətli, işi, səliqəli geyimi məni gəncliyimdən onun pərəstişkarına çevirmişdi. 1980-83-cü illərdə vilayət partiya komitəsində təlimatçı işləyirdim. 1981-ci il mayın 5-də Naxçıvanda qar yağdı, bar gətirən ağaclarla böyük zərər dəydi. Həmin dövrdə Heydər Əliyevin bu məsələ ilə bağlı müşavirə keçirmək üçün Naxçıvana gələcəyini dedilər. Vilayət Partiya Komitəsinin ikinci katibi məni çağırdı (bu gün də məhz niyə məni çağırdığını başa düşürəm) və Heydər Əliyev gələndə mənim Kamran Rəhimovun (həmin vaxt birinci katibi idi) qəbul otağında olmağımı istədi. Mənə söylədi ki, Heydər Əliyev gələcək, sən də filan sözləri deyəcəksən. Mən də Heydər Əliyevə yaxından tanış olacağımı görə çox sevinirdim, amma digər tərəfdən də ehtiyat edirdim. Çünki Heydər Əliyev çox zəhmət adamı idi, ona sözləri necə deyəcəyimi düşünürdüm. Heydər Əliyev Naxçıvana gəlsə də, birinci mərtəbədəki iclas zalında müşavirəni keçirib getdi. Yeni onunla görüşmək qismət olmadı. Öz-özümə düşündüm ki, mənə Allah bir dəfə Heydər Əliyevlə görüşmək şansı yaratmışdı, amma olmadı. Lakin həyat mənim arzumu reallaşdırdı. 1990-cı ildə məlum hadisələrlə əlaqədar olaraq Heydər Əliyev iyulun 22-də Naxçıvana gəldi. O zaman Naxçıvanda Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini, Dövlət Aqrar Sənaye Komitəsinin sədri, eyni zamanda Vilayət Partiya Komitəsinin büro üzvü idim. Əlbəttə ki, Heydər Əliyevə görüşmək mənə xeyir gətirməyəcəkdi. Amma həm qeyratım, həm də Heydər Əliyevə olan sevgim və hörmətim məni onun yanına getməyə məcbur etdi. Biz tanış olduq, söhbət etdik. Mənə deddi ki, yanına gələrkən qorxmadımı? Dedim ki, "hər şeyi gözə alırısam, sizə qalmaqal vəzifə mənəmi qalacaq? Mən naxçıvanlıyam, siz də həmcinim. Sizi görməyəmi qeyratım qəbul etmədi". Sözlərim xoşuna gəldi və güldü. Dedi ki, ehtiyatlı ol, pərdə arxasında işlə. Sonra ikinci görüşümüz də oldu.

- Heydər Əliyev Naxçıvana qayıtdıqdan sonra fəaliyyətinin ilk dövrləri ilə bağlı nələri deyə bilərsiniz?

- 1990-cı il sentyabrın 30-da Heydər Əliyev Babək rayonunun Nəhrəm kəndindən, mən isə doğulduğum Cahır kəndindən Azərbaycan Ali Sovetinə deputat se-

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin silahdaşı, Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri, Yeni Azərbaycan Partiyası İdarə Heyətinin üzvü Eldar İbrahimovun "Report"a müsahibəsi

çildik. Bundan sonra münasibətlərimiz daha da yaxınlaşdı. 1991-ci ildə Bakıda Ali Sovetin iclasına gəldik. Bakıda həmin vaxtlar Heydər Əliyevə qarşı yaxşı münasibət göstərmirdilər. Ali Sovetdə hər zaman onun sağında əyləşirdim. Ozu də dəfələrlə deyir ki, Eldardan başqa Naxçıvandan olan digər deputatlar məni qoyub getdilər. Təbii ki, gedənləri də qınayırdım. Çünki vəzifələrindən qorxurdular. Biz Heydər Əliyevin göstərişinə uyğun olaraq referendumda iştirak etmədik. Ümumiyyətlə, Naxçıvanda referendum baş tutmadı. Mənim də referendumda səs verməyəmi "dostlarım" tərəfindən Mərkəzi Komitəyə ötürüldü. Bu səbəbdən iyulun 7-də yüksək vəzifədə olmağımı baxmayaraq, məni işdən çıxardılar, hətta tənhiyə də verdilər. Məni Standartlaşdırma və Metrologiya Mərkəzinə müdir göndərdilər.

Həmin dövrdə Naxçıvanda vəziyyət çox ağır idi. 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Ali Sovetinin birinci sessiyası çağırıldı. Məhz həmin vaxt Heydər Əliyev o zamanadək görmədiyimi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağını qaldırdı. Heydər Əliyev nə qədər müdrik və uzaqgörən, ondan da çox cəsarətli insan olduğunu gördüm. O, Sovet hökuməti, Kommunist Partiyasının olduğu bir vaxtda milli bayrağı qaldırdı. Mən həmin bayrağı Bakıdakılardan bir ay əvvəl tanıyırdım. O zaman əstədim ki, belə bir Cümhuriyyət və onun bayrağı olub. O vaxt ki-mi kim bilirdi ki? Sovet dövründə təhsil alan insanlardı. Bu barədə bəzilər də Sovet hökumətinin qorxusundan danışmırdılar. Ola bilsin ki, tarixlə məşğul olanlar bilirdilər.

1991-ci ilin avqust ayında Sovet hökuməti dağıldı. Sovet hakimiyyəti dağıldıqdan sonra Naxçıvanda da partiya dağıldı və

hakimiyyət özbaşınalığı yarandı. Sentyabrın 3-də Ali Sovetin sessiyası çağırıldı. Mən də deputat kimi çıxış etdim və Heydər Əliyevin namizəd kimi Naxçıvanda alternativə olmadığımı dedim. Söylədim ki, Heydər Əliyev sədr seçilməsinə. Naxçıvanın ermənilər tərəfindən işğal olunması qəbulmaza. Naxçıvanlılar Heydər Əliyevin hörmətini nə qədər saxladılarsa, o da borclu qalmadı və Naxçıvanı gərgin vəziyyətdən xilas etdi. O, Ali Məclisin sədri seçildikdən sonra İrənlə əlaqə saxladı. Həmin vaxt İran prezidentli olan Əli Əkbər Həşimi-Rəfsəncani təyyarə göndərdi və Heydər Əliyev İrəna getdi, orada müqavilələr bağlandı, sonra da Türkiyəyə gedib Süleyman Dəmiralına görüşdü. Həmin dövrdə Ermənistan Naxçıvanı nə qədər blokada dayalmışdısa, Azərbaycan hakimiyyəti, Kommunist Partiyası və sonra da Xalq Cəbhəsi hakimiyyəti də bir o qədər təcrid vəziyyətində saxlamışdı. Naxçıvanda əhəllin vəziyyəti çox pis idi. Naxçıvanın 350 minlik əhəli-si yalnız Türkiyənin və İrənin yardımları hesabına yaşadı. Həmin dövrdə nazir vəzifəsində çalışırdım və İrəndən səhrin dəmiryolu vəşğaldanlığı zavoda çörək gələcəyini, insanların da onu alaçaqlarını gözləyirdim. Sabah nə olacağı biliniirdi. İrənin, Türkiyənin yardımlarını heç vaxt yaddan çıxara bilmərəm. Bu da Heydər Əliyevin nüfuzu, hörməti sayəsində baş verirdi.

- Baş Naxçıvan səhədlərinin təhlükədən qorunması üçün hansı addımlar atıldı?

- Heydər Əliyev Naxçıvanda Müdafiə Komitəsi yaradıdı. Bu, Naxçıvanın erməni işğalından müdafiə olunması üçün vacib idi. Həmin illərdə Azərbaycanın digər yerlərində olduğu kimi, Naxçıvanda da qoçu dəstələri, hər kəsin bir ordusu var idi. Hey-

dər Əliyev bunların hamısına son qoydu. Sözüün həqiqi mənasında Naxçıvanda dövlətçilik əməllərinin əsasını qoydu.

Bilirsiniz ki, 1921-ci il oktyabrın 13-də Rusiya, Türkiyə, Ermənistan, Gürcüstan və Azərbaycanın imzaladığı Qars müqaviləsi olub. Müqavilədə belə razılığa gəlinib ki, Naxçıvan Muxtar Sovet Respublikası kimi Azərbaycanın tərkibində qalsın. Bu müqaviləyə görə hər hansı təhlükə yaranacağı təqdirdə Türkiyə bizi müdafiə etməli idi. Heydər Əliyev 1992-ci ilin mart ayında həmin müqaviləni yenilədi. Türkiyə hərbiçiləri səhrə boyu yerləşmiş, hansısa bir təhlükə yaranacağı təqdirdə hazır dayanmışdı. Heydər Əliyev belə uzaqgörən insan idi.

O, mart ayında Bakıda parlamentdə özünə qarşı olan hörmətsizlikdən sonra incidiyindən Ali Sovetin sessiyalarına qatılmırdı. Ancaq mən Bakıya gəlib-gəldim, buradakı məlumatları Heydər Əliyevə çatdırırdım. Onunla telefonla danışmaq mümkün deyildi, ancaq Azərbaycan gədən prosesləri bilimliydi. Ona görə də məni bir növ poçtalyon kimi göndəridi və deputat kimi iştirak etdiyim sessiyalarda baş verənələrlə bağlı ona da məlumat verirdim.

1992-ci il mayın 18-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədrinin seçilməsi üçün sessiya çağırıldı. Çünki Yaqub Məmmədov sədrlikdən gətdiyindən vəzifə boş qalmışdı. Ziyad Səmədzadə Ali Sovetin sədrinin birinci müavini idi. Eyni zamanda Afiyyəddin Cəllilov, Tamerlan Qarayev də Ali Sovetin sədrinin müavirləri idilər. Həmin vaxt Heydər Əliyevin namizədliyini irəli sürdüm və Ziyad Səmədzadənin kabinetində Naxçıvanda zəng vurdum. Bir-iki dəfə cəhd etsək də, Heydər Əliyevlə danışa bilmədik.

Bundan sonra əlaqəni kəsdi. Çünki Xalq Cəbhəsi onun hakimiyyətə gəlməsindən qorxurdu. Amma mən həm qəlbimin hökümü, həm də Heydər Əliyevə olan inamımı ifadə edərək xalqın qarşısında borcumu yerinə yetirdim və onun namizədliyini tələb etdim.

Yaş sənzli ilə bağlı 121-ci maddə var idi. Bunu müzakirə edəndə içəridəydik və Heydər Əliyevə görə etiraz olaraq iclası tərki etdik. Elmira Qafarova məni çağırdı və deputatları gəri qaytarmağımı istədi. O, Heydər Əliyevin Naxçıvanda referendum keçirilməsinə imkan vermədiyindən bunu etməyəcəklərini bildirdi. Mənim Elmira Qafarova, Ayaz Mütəllibovla danışıqlarım olub, indiki həmin söhbətləri açmaq istəmərim, ehtiyac da yoxdur.

Bir dəfə Heydər Əliyev mənə dedi ki, sənin xidmətlərin çoxdur, nə üçün kənarında durursan? Mən də "nə etdiyimi siz bilirsiniz" dedim. Təbii ki, Heydər Əliyev xalqın bugünkü günü üçün dəstəkləyirdim. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ikinci dəfə əsasını qoymaq heç də əla-bələ məsələ deyildi. Həmin dövrdə insanlar televiziya və Xalq Cəbhəsindən olan deputatların siyahılarını yandırır stol basmasını görürdülər. Amma insanlar onların bir-birlərinə qarşı necə təbii-yəşid söyüşlər söyüdüklərini görmürdülər, ancaq mən görürdüm və fikirləşirdim ki, ilahi, gərəsan buntlardan xalqa rəhbər ola bilərmi? Təbii ki, zaman da bunu təsdiq etdi. Mən onların hakimiyyətinin bir ildən artıq yaşamasına inanmırdım və belə də oldu. Mən də istəyirdim ki, ölkəmiz inkişaf etsin. Heydər Əliyevdən başqa ümid yerimiz yox idi.

- Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması hansı zərurətdən irəli gəldi?

- 1992-ci ildə Heydər Əliyev hakimiyyətə gətirə bilmədi. Həmin vaxt Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə partiya yaratmağı təklif etdim. Mən deyəndə fikrə gəldi. Ozu mənə şərait yaratdığına görə erk edirdim. Bir müddət sonra Murtuz Ələsgərov, Fərməz Məqsudov və digər ziyalılar Naxçıvana gəldilər. Bu adamları mən qarşılayıb, yola salırdım. Onlar da insanları səhrəyə etmək üçün Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə partiya yaradılmasını dilə gətirirdilər.

Heydər Əliyev Azərbaycanın bütün bölgələrində əhali tərəfindən çox sevildi. Çünki o, ilk dəfə Azərbaycanı geridə qalmış ölkələr çindən en qabaqcıl respublikaya çevirdi. Xalqı palçıqı küçələrdən, palçıq evlərdən çıxarıb ikimərtəbəli evlərə qovuşdurdu. Xalq onun xidmətlərini yaxşı bildirdi, amma qorxurdu. Xalq Cəbhəsi insanları danışımağa, onu müdafiə etməyə imkan vermirdi.

Nəhayət, Heydər Əliyev partiya yaratmağı razı saldı. Belə ki, Azərbaycanın bütün bölgələrindən olan 91 nəfər ziyalı 1992-ci il oktyabrın 16-da "Səs" qəzetində vastifəsiz müraclət yazdı. Heydər Əliyev oktyabrın 24-də Azərbaycanın 91 nəfər ziyalısının çağırışına cavab verməli idi. Həmin gün Azərbaycan hakimiyyəti öz bölgəsində - Naxçıvanda dövlət çevrilişinə cəhd etdi. Heydər Əliyev dəvirmək üçün Daxili İşlər Nazirliyini, televiziyanı tutdular. Bütün naxçıvanlıları gənc səhrəyə kimi Ali Məclisin ətrafında yığırdı və Heydər Əliyevə qorunmuş, bu gün özünü yaşadıq.

Nə qədər ki Azərbaycan var, Heydər Əliyev ürəklərdə yaşayacaq

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri
Heydər Əliyevin silahdaşı, Milli Məclisin
Aqrar siyasət komitəsinin sədri,
Yeni Azərbaycan Partiyası İdarə Heyətinin
üzvü Eldar İbrahimovun "Report"a müsahibəsi

→ Əvvəlki 10-cu səhifədə

Əhali Xalq Cəbhəsinin silahli adamlarını hər yerdən qovdu. Xalqın ümidi Heydər Əliyevə idi. Partiya yaradanda da onun ağına, cəsərinə, uzaqgörənliyinə və cəsərinə inanıb ətrafında yığılırdı. Hər adamın ətrafında yığılırdı. Kommunist dövründə kommunist olsa da, ölənə bu vəziyyətdən kəmin çıxara biləcəyini düşündürdü. Həminin gözü Naxçıvana dikilmişdi. 1992-ci il noyabrın 21-də partiyanın konfransını keçirdi. 550 nəfər iştirak etdi. Onların 55 nəfəri Azərbaycanın digər rayonlarından qonaq gəlmişdilər. Həmin vaxt təşkilatlarına rəhbərlik edirdim. Beləcə konfransda Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) yaradıldı. Partiyanın adı ilə bağlı da çox müzakirələr getdi. Heydər Əliyev dedi ki, sovet Azərbaycanından əsər-əlamət qalmaması üçün partiyanın adını Yeni Azərbaycan qoymalıyıq. Bundan sonra rayonların hamısında partiyanın yerli təşkilatları yarandı. Partiyanın yarınması ilə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə Təşkilat Komitəsinin sədrini mənə tapşırıldı. Azərbaycanın digər rayonlarında partiya yaratmaq asan olmadı. Həmin vaxt Siyavuş Novruzov, Ağabəy Vəsgərov, "iki sahil" qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə, Abdin Fərzəliyev və Kerim Kərimov rayonlara gedib partiyanın yerli strukturlarını yaradırdılar. Həmin insular hər dəfə rayona gedəndə sağ qayıdıb-qayıtmayacaqlarını bilirdim. Çünki Xalq Cəbhəsi hakimiyyəti bizə qarşı çox ciddi mübarizə aparırdı. Bizim özvlərimizi tutmaq istəyirdilər. Baş prokuror mənə çağıraraq dedi ki, niyə sən Azərbaycanda Heydər Əliyevə görə sənəsiyə çağırılması ilə bağlı məsələ qaldırmasın? Bu tarixi danışmaq üçün bir neçə gün vaxt lazımdır. Qısası deyim ki, bir sıra rayonlarda partiyanın yerli strukturlarını yaratmağa nail olduq. Amma 1993-cü ildə Heydər Əliyev hakimiyyətdə gəldikdən sonra rayonların əksəriyyətində partiyanın yerli strukturları yaradıldı. Beləcə Heydər Əliyevin tərəfdarları, onu müdafiə edən insanlar bir yerə toplaşdı. Partiyası olmayan insan hakimiyyətdə gələ bilirdi. Həmin vaxt insanlar Heydər Əliyevi sevirdi, amma Bakıya gələndə onu hava limanında məhv etmək istəyirdilər. İnsanlar eyni olsa da, rəhbərlər fərqli idi və onları insanlar bu işlərlə məcbur edirdilər. Heydər Əliyevin ətrafında isə artıq qüvvə var idi və YAP da onları səfərbər etdi.

- 15 iyunu rəhbərlikdən prosesləri necə xatırlayırsınız?

- Qeyd edim ki, bu prosesdə əsas meyarlardan biri də o vaxt rəhbərliyin günahları, sərişsizliyi idi. Naxçıvanda dövlət çevrilişi edə, yaxud Heydər Əliyevə bir şey edə bilməzdilər. Getdilər Gəncədə Sürət Hüseynovun dövrünə istədilər. Sürət Hüseynov onların hamısını Gəncədə tutdu. Bu da onların sərişsiz və təcrübəsizliyindən irəlilə gəlirdi. Onlar heç bir "jek"ə də rəhbərlik etməmişdilər. Elə ona görə də cəmi 12 ay 27 gün hakimiyyətdə oldular. Azərbaycanı çox dağıtdılar. Ali Sovetin deputatı kimi bunları bildirdim. Artıq ölkə məhvin astanasında idi. Cənub zonasında "Talış-Muğan Respublikası" yaradılmışdı. Şimalda da separatçı qüvvələr vardı. Həranın bir qoçu dəstəsi var idi və bir-birləri ilə müharibə aparırdılar. Azərbaycanda insanlar vahimə içərində yaşayırdı. Gəncləri küçədən tutub müharibəyə göndərirdilər. Çoxunun da ölüsü gəlirdi. Bu faktları danışıqda adamın ürəyi ağrıyır, mən bunları hamısından xəbərdar idim. Belə bir çətin vəziyyətdə o zamankı prezident Əbülfəz Elçibəy Heydər Əliyevin arxasında təyyarə göndərdi.

Naxçıvana təyyarə iyunun 6-dan gəlmişdi, amma Heydər Əliyev Bakıya gəlmişdi. Bir sirdaş kimi ayın 7-də gecə saat təqribən ikinci yarısında Heydər Əliyevə zəng vurdum. O zaman Heydər Əliyev səhərə qədər işləyirdi. Səhər saat dördə, beşdə evə gedirdi. Zəng vurub dedim ki, səhər Bakıya getmək istəyirəm. O deqiqə məsələnin nə yerdə olduğunu bildirdi və dedi ki, get-gət. Təbii ki, Heydər Əliyevin bir yox, yüz kanalı var idi. Ona hər yerdən xəbər verirdilər ki, biri də mən idim. Bakıda vəziyyətin necə olduğunu, Heydər Əliyevin Bakıya gəlməsinin mümkün olub-olmadığını öyrənmək istəyirdim. Çünki o təyyarəni göndərənler, Naxçıvanda dövlət çevrilişi edənlər, Heydər Əliyevi öldürmək istəyənlər idi ki, indi onu çağırırdılar. Haradən bilə-bilərdik ki, Heydər Əliyev sağ-salamat Bakıya gədə bilər? Heydər Əliyev sevən adam kimi, bugünkü günümüzü görən insan kimi görürdüm ki, yeganə ömid odu. Ona hər şey edə bilərdilər. Bakıya gəldikdən sonra gördüm ki, insanlar artıq Heydər Əliyevi gözləyir və başqa söhbətə yer yoxdur. İyunun 8-də Heydər Əliyevə zəng vurdum və dedim ki, hər şey yaxşıdır, gələcək vaxtdır. Dedi, he yaxşı, fi-

kirləşərik. Mən o zaman etdiyim səhimi də deyim. Dedim ki, nə vaxt gələcəksiniz? Cavabı belə oldu ki, gələndə biləcəksən. Sonra başa düşdüm ki, səhvə vərmişəm. Çünki Heydər Əliyevin bütün telefon danışıqlarını dinləyirdilər.

İyunun 9-da Heydər Əliyev Bakıya gəldi. Ali Sovetdə görüş keçirdi, çıxış etdi. Gəncəyə getdi, hadisələri öyrəndi. Nəhayət, 15 iyununda Heydər Əliyevi Ali Sovetə sədr seçdilər. Çoxlu oynular gəldi. Səs verənlər daha çox oldu. Sədr seçildikdən sonra birinci növbədə sabitlik yaratmağa, qoçu dəstələrini yerinə oturmağa başladı. Başqa cür mümkün deyildi. 1993-cü il 15 iyununda sədr seçildi, 1994-cü ilin 12 mayında atəşkes eldə etdi. Çünki müharibə gərəlinədə nəsə iş görmək mümkün deyildi. Ondan sonra başladı iqtisadiyyatı inkişaf etdirməyə. 1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi" imzalandı, 11 transmilli şirkət Bakıya gəldi. Onlar Azərbaycana Heydər Əliyevin nüfuzuna görə gəlirdilər. Çünki Azərbaycan dağılımı bir ölkə idi və heç kimin inamı yox idi ki, bu rəhbərlik müqavilə bağlasınlar. Heydər Əliyevə inam var idi. Müqavilələr bağlandı və bir çox işlər görüldü, Azərbaycan inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Onu da vurğulayım ki, Heydər Əliyevin siyasətini bu gün Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev çox uğurla, ləyaqətlə davam etdirir.

Bu gün 15 iyunu Milli Qurtuluş Günü kimi qeyd edirik. Heydər Əliyev hakimiyyətinin ilk illərində qurtuluş bayramı kimi qeyd edilirdi. 1997-ci il iyun ayının 17-də Milli Məclisdə çıxış etdim və təklif etdim ki, 15 iyun bayramı kimi qeyd olunsun. Müdafiə edənlər də oldu, danışıqlar da. 10 gündən sonra - iyunun 27-də 45 deputat çıxış etdi və 15 iyunun Qurtuluş Günü kimi bayram olunması qəbul edildi.

- Milli Qurtuluş Günü'nün tarixi əhəmiyyəti ilə bağlı nələri demək olar?

- Şəxsən mənəm üçün əziz bayramları ən birincilərindən biri mehaz Qurtuluş Günüdür. Ona görə ki, bu tarix olmasaydı, bu gün Azərbaycan olmayacaqdı. Heydər Əliyevə insanlar belədan, dövlətçiliyi dağılmışdan xil-

las etdi. Mehaz ondan sonra ölkə inkişaf etdi.

Mən öz səhəmə aid məsələ kimi deyim ki, 1996-cı ildə biz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə torpaq islahatı həyata keçirdik. Aqrar Siyasət Komitəsinin sədri kimi bunu deməyə bilmərəm. O qanun üzərində çox işlədik. Heydər Əliyev neçə dəfə alimləri yığıb, müşavirələr keçirdi. Qanunu hər cümləsinə, nöqtə-veqülünə qədər müzakirə etdi, incələdi. 1996-cı ilin 11 avqustunda qanun qəbul oldu. O qanun imkanı verdi ki, MDB dövlətləri arasında yeganə bizdə torpaq islahatları çox yüksək səviyyədə həyata keçirildi. Bunlar hamısı Heydər Əliyevin ağıllı, müdrikliliyinin məhsuludur. Sonrakı dövrlərdə qəbul olunan qanunlar, görülən işlər hamısı onun adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev hakimiyyətdə gəldikdən sonra iqtisadiyyatın təməlini qoydu. 1996-cı ildə bizim cəmi 596 min dollar büdcəmiz vardı. O da ordan-burdan.

Heydər Əliyev Xalq Cəbhəsi hakimiyyəti dövründə dünya dövlətləri ilə pozulan münasibətləri yenidən düzəltdi. Məsələn, 1994-cü ilin mart ayının 4-dən 10-a qədər Heydər Əliyevlə Çinə gedən nümayəndə heyətinin tərkibində olmuşam. O zaman Heydər Əliyev əvvəlki hakimiyyətin, Çinə bəyraq taxacağı, dediyi üçün pozulan münasibətləri tənzimləmək üçün çox əziyyət çəkdi. Qısa zamanda İranda, Rusiya ilə münasibətləri yaxşılaşdırdı.

Bütün xalqımız Milli Qurtuluş Günü bayramı münasibətilə təbrik edirik. Əmin-amanlıq daimi olsun. İqtisadiyyatımız, ordumuz, silahımız, gücümüz də var. Biz istəyirik ki, işğal olunmuş torpaqlarımız sülh yolu ilə azad olunsun. Əgər sülh yolu mümkün olmasa, ərazilərimizi qaytarmağa gücümüz var. Bu yaşımızda mən də bir əsgər kimi torpaqları qaytarmaq uğrunda döyüşə getməyə hazırəm. Ərazi bütövlüyümüzün müharibəsiz təmin olunacağına inanıram. Möhtərəm Prezidentimiz böyük siyasi iradə göstərir. Baxmayaraq ki, Ermənistan prezidenti iradəsizlik göstərib qaçır. Amma qaçanda bir gün dalana söykənəcək, divarı keçə bilməyəcək. O zaman torpaqlarımızı qaytaraçağıq.

- Etdir əvəlim, bir az da Heydər Əliyevin şəxsi keyfiyyətlərindən, insanlara münasibətindən danışardınız. Necə insan idi?

- Heydər Əliyev təkcə siyasətdə yox, həm də insanlarla münasibətində çox yüksək səviyyəli şəxsiyyət idi. Epizodlardan sadəcə birini deyim.

Əvvəldə qeyd etdim ki, 1981-ci ildə Heydər Əliyev Naxçıvana gələndə onunla görüşə bilmədim. Sonra özünə dedim ki, o vaxt sizinlə görüşə bilmədim, arzum ürəyimdə qalmışdı. Çox gözəl yumor hissi vardı. Zarafatla dedi ki, ay Eldar, o zaman sənı tanıyırdım axı. Bilirdim ki, ürəyində arzum var, qalib sənənlə görüşürdüm.

Bizim onunla böyük qarışıq-küç qarışıq, ata-bala kimi çox yaxşı münasibətimiz vardı. Danışıqlarımız da həmişə kişi söhbəti olub. Bəzən görmüşəm ki, dediklərim xoşuna gəlmiş, üzünü tərşürdü. Deyirdim ki, sizə haqlıqı dedim. Bir həftədən sonra deyirdi ki, yoxladım, sən düz deyirdim. Mənim ondan heç bir təmännam yox idi. Kişi kimi qulluq etmişəm. Heydər Əliyev mənə müəyyən vəzifələr təklif edib. Demişəm ki, deputatam, Komitə sədrimə daha nə olsun? Hamı nəzir əla deyil ki, mənim işim budur və mən sizə Milli Məclisdə lazıməm.

Semimi, mehriban insan idi. Xatırlayıram ki, bir dəfə Zərifə xanımın əlaqədar "Səs" qəzetində yazı getmişdi. Qardaşları onun haqqında müsahibə vermişdi. Qəzeti təyyarədə, Bakıdan Naxçıvana gələndə yolda oxudum və çox kövrəldim. Qəzeti gətirib Heydər Əliyevə verdim. Oxumağımı istədi. Dedim ki, ürəyim baş gəlmir. Özü oxumağa başladı. Bir azdan sonra çevrilib baxanda gördüm ki, kədərlənib, durub icazəsiz çıxdım. Bir azdan çağırtdı. Dedi, ay Eldar, niyə çağırtdı? Bildirdim ki, kədərini, göz yaşlarını görmək istəmədim...

Heydər Əliyevlə Zərifə xanımın həyat yoldaşlığı həm də bir ailə nümunəsi idi. Bizdə daha çox beləlik ki, xanım dünyasını dəyişən kimi kişilər evlənir. Amma ailəsinə çox sevən Heydər Əliyev göstərdi ki, ailəni sevirənsən, onu dəyişmək olmaz. Bu, qadınlarla yanaşı kişilərə də aiddir, nümunədir. İnsan bir dəfə sevir, bir dəfə sevilir.

O, ailəsinin, xalqının, millətini, vətəninin sevdən, uğrunda canını qurban verən insan olub. Xalqa qurtuluş verib. Onun ruhu qarşısında Azərbaycan xalqı borcudur. O cümlədən mən.

1990-cı ildən 2003-cü ilə qədər - 13 ildə onun yanında olan biri kimi azdan-azdan tələssə o bildim. Məktəbinə oxuya bildim. Onun həyat yolu insanlara ömərkdir.

O zamanı, Siyasət Bürodə işləyənləri götürsək. Heydər Əliyev yeganə şəxsiydi ki, işdən çıxıb, təkrar vəzifəyə gəldi: İgid odur ki, atdan düşə atlına.

Nə qədər ki Azərbaycan var, Heydər Əliyev ürəklərdə yaşayacaq. O, mənim üçün də yaşayır. Onun ideyalarını Prezidentimiz yaşadır. Biz yaşadıq. Demək ki, bu insan sağdır. Bütün xalq dedi ki, Heydər Əliyev bizim ümummilli liderimizdir. Bizim önderimizdir.

Elə buna görə də indi biz, onunla bağlı bütün çıxışlarımızda Ulü Öndər deyirik.